

Förtryck och bistånd

Afrika, söder om Sahara, befinner sig i kris. Även om de värsta svältkatastroferna bemästrats är den ekonomiska utvecklingen fortsatt dyster. Den genomsnittliga afrikanen är i dag fattigare än han var 1970 och han riskerar att vara än fattigare 1990 om inget görs för att ändra jordbrukspolitik och ekonomisk politik i mera marknads-ekonomisk riktning.

Bilden blir än mörkare om blicken riktas mot statsklick och situationen för de mänskliga rättigheterna. I en lång rad av de afrikanska länderna råder diktatur och militärvälde. Etniska och åsiktsmässiga minoriteter förföljs. I Etiopien genomförs omfattande folkomflyttningar och tvångskollektivisering av bönder parallellt med pågående inbördeskrig.

I Zimbabwe försöker Mugabe energiskt avskaffa det demokratiska arvet och införa enpartistat. Rykten gör gällande att den socialistiska kollektiviseringspolitiken också skall drabba Zimbabwe. I Angola och Mozambique rasar de sydafrikastödda inbördeskrigen samtidigt som de marxistiska regimerna tycks ha förlorat det mesta av sitt folkliga stöd. Och i södra Afrikas ekonomiska stormakt Sydafrika härskar det avskyvärda apartheidssystemet.

Det svenska biståndets kris

Afrikas kris är också en kris för svenskt bistånd. Över 60 procent av biståndet genom Sida går till Afrika. När inte något av de svenska biståndspolitiska målen uppfylls och när utvecklingen snarast präglas av stagnation och tillbakagång,

då är det nödvändigt att ifrågasätta det svenska biståndets ändamålsenlighet.

Ett alldeles särskilt problem utgör det faktum att svenskt bistånd är i så hög grad regimorienterat. De stora pengarna utgår i form av luftiga program- och budgetstöd till regeringar. När dessa regeringar för en politik som hindrar folkets såväl politiska som ekonomiska framsteg så blir denna regimorientering ett moraliskt dilemma för Sverige.

I Sida:s anslagsäskande för nästa budgetår blir Tanzania största biståndsland med 510 mkr, Indien 380 mkr, Mozambique 325 mkr och Vietnam 300 mkr. I ett enda av dessa fyra länder råder demokrati, i de andra härskar diktaturen och den ekonomiska tillbakagången. Nicaragua som marscherar vidare på vägen mot partidiktatur föreslås få den största ökningen på 40 procent.

Den stora biståndspolitiska satsningen på de sk frontstaterna skall ses som ett led i kampen mot apartheid. Detta är ett vällovligt syfte som skulle stå så mycket starkare om vi också diskuterade den demokratiska utvecklingen hos frontstaterna själva. Ett enda av dessa länder, Botswana, förblir demokratin trogen. Botswana har också en gynnsam ekonomisk utveckling. Alla de övriga är i varierande grad hemfallna åt en marxistisk utvecklingspolitik.

Sverige värnar om demokratins och människorättens principer i vår officiella utrikespolitik. Då kan vi inte strunta i dessa värden i vår biståndspolitik på sätt som har skett under snart 15 års tid. Villkorslöst stöd till diktaturregimer i den sk tredje världen komprometterar vår utrikespolitik. Fattigdom får inte bli en ursäkt för förtryck.

Nödvändig nyorientering

Sverige måste nu ta frågan om demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingsländerna på allvar. En nyorientering av den svenska utvecklingshjälpen måste ske. I dialogen med mottagarländerna måste vår syn på demokrati och marknadsekonomi framhållas. Våra biståndsinsatser måste ges en utformning så att de medvetet stödjer en utveckling i demokratisk riktning. De stora konturlösa regimorienterade biståndsprogrammen bör dras ned. I de fall dessa program i

själva verket är en form av katastrofhjälp bör detta sägas rent ut.

Sverige bör vara berett att ge generös katastrofhjälp där så behövs oavsett regimernas karaktär. Insatser genom enskilda organisationer är också ett sätt att hjälpa befolkningen i diktaturländerna. Den bästa hjälpen är emellertid att medvetet stödja insatser som främjar en demokratisk utveckling. Denna strävan måste nu bli ett dominerande inslag i svenskt utvecklingsarbete.